

Blogi: Eurooppa-integraatio etenee, mutta vasta syksyllä

20.7.2015 – Blogi

KIRJOITTAJA

Samu Kurri

Euroalueen kehittämiseen tähtäävät aloitteet ovat viime aikoina saaneet vähemmän palstatilaa, mutta päätöksenteon taustalla asiat ovat edenneet. Euroopan komission puheenjohtajan Junckerin johtama ns. viiden presidentin ryhmä julkisti visionsa talous- ja rahaliitosta 21. kesäkuuta. Raportti (*Euroopan talous- ja rahaliiton viimeistely*) hahmottelee merkittäviä muutoksia EMU:n rakenteeseen ja instituutioihin.

Raportin pääviestinä euromaiden taloudellisen ja poliittisen integraation syventäminen edelleen. Talous- ja rahaliiton tiivistäminen ja yhteisvastuu voivat tarkoittaa monia asioita. Junckerin visiossa yhteisvastuu ei tarkoita pysyviä tulonsiirtoja. Vastuu suhdanteita tasoittavasta finanssipolitiikasta säilyy ensisijaisesti kansallisella tasolla.

Yhteinen päätöksenteko tarkoittaa yhteisesti sovittuja pelisääntöjä, jotta jäsenvaltioiden taloudet voisivat toimia mahdollisimman tehokkaasti. Yhteiset pelisäännöt koskevat ennen kaikkea työmarkkinoita, kilpailukykyä, liiketoimintaympäristöä ja julkista hallintoa. Junckerin visiossa yhteisvastuu tarkoittaa yhteistä vastuuta siitä, että kukin maa tekee omat kotitehtävänsä.

Vision mukainen *Todellinen talous- ja rahaliitto* koostuu neljästä elementistä, *talousunionista, rahoitusunionista, fiskaaliunionista ja poliittisesta unionista*. Nämä elementit ovat toisiaan tukevia ja toisistaan riippuvaisia.

Talousunioni: kansallisen riskien kestokyvyn ja kasvupohjan vahvistaminen

Junckerin visiossa kullakin jäsenmaalla on ensisijainen vastuu oman taloutensa häiriönsietokyvyn ja kasvupotentiaalin vahvistamisesta. Raportissa hahmoteltava talous- ja rahaliitto ei nojaa pysyviin tulonsiirtoihin jäsenmaiden välillä. Työvoiman liikkuvuuden oletetaan myös pysyvän vähäisenä. Raportti painottaakin rakenneuudistusten kuten työvoima- ja tuotemarkkinoiden sekä julkisen sektorin toimielinten vahvistamisen tärkeyttä.

Lyhyellä aikavälillä tärkein työkalu talouden vahvistamiseen on olemassa olevan koordinaatioketjun tehostaminen ja täydentäminen. Makrotalouden epätasapainojen menettelyä pitäisi käyttää epätasapainojen havaitsemisen lisäksi myös rakenneuudistusten edistämiseen. Lisäksi menettelyn korjaavaa osiota tulisi käyttää

nykyistä hanakammin. Raportissa korostetaan korkean työllisyysasteen ja (työmarkkinoiden) häiriönsietokyvyn tärkeyttä. Täydentävänä elementtinä raportti ehdottaa erityisen Euroopan kilpailukykyviranomaisten järjestelmän perustamista, jonka tehtävänä olisi arvioida palkkojen ja tuottavuuden sopusointuista kehitystä.

Pidemmillä aikavälillä talouden rakenteiden lähentymistä ohjaavista normeista tulisi entistä sitovampia. Ne määriteltäisiin unionin lainsäädännössä, ja päätösvalta yhteistä etua koskevista asioista olisi jaettu.

Rahoitusunioni: yksityinen sektorin riskien hajautus euroalueen laajuisesti

Rahoitusunionilla tarkoitetaan pankki- ja pääomamarkkinaunionia. Raportti painottaa yhteisen rahan edellyttävän yhteistä pankkijärjestelmää. Pääosa rahasta on pankkitalletuksia. Jos talletukset eivät ole yhtä turvallisia kaikissa talous- ja rahaliiton maissa, raha ei ole aidosti yhteinen.

Pankkiunionin osalta Junckerin raportin merkittävin ehdotus on yhteisen talletussuojajärjestelmän rakentaminen. Eurooppalainen talletussuojajärjestelmä olisi (jo päätetyn) resoluutorahaston tavoin toimialan itsensä rahoittama. Raportin mukaan yhteinen ratkaisu voisi olla kaksitasoinen, eurooppalaisen tason jälleenvakuutukseen perustuva järjestelmä. Yhteisen talletussuojajärjestelmän lisäksi raportissa esitetään Euroopan vakausmekanismin (EVM) käyttämistä jo päätetyn yhteisen resoluutorahaston varautumisjärjestelyinä. Samalla EVM:n pankkien pääomituksen ehtoja tulisi helpottaa.

Pääomamarkkinaunioni vahvistaa jäsenmaiden välistä riskienjakoa. Syvemmat velkakirja- ja osakemarkkinat vaimentavat maakohtaisia häiriöitä ja tarjoavat puskurin rahoitusalan järjestelmäriskkejä vastaan. Tehokkaampi rahoituksen välittyminen tukee myös pitkän aikavälin kasvua.

Pääomamarkkinoiden roolin kasvu voi kuitenkin tuottaa myös uusia riskejä. Niitä varten raportti ehdottaa perustettavaksi uutta Euroopan pääomamarkkinavalvojaa. Myös varjopankkitoimialan kasvu edellyttää instituutioiden vahvistamista.

Fiskaaliunioni: julkinen riskien hajautus euroalueen laajuisesti

Raportissa painotetaan vastuullisen kansallisen finanssipolitiikan merkitystä. Sillä on kaksi tehtävää: taata julkisen velan kestävyys ja mahdollistaa automaattisten vakauttajien toiminta talouden häiriötilanteissa. Kriisin opetuksia on, että kun yksittäisen jäsenenmaan julkinen talous ajautuu kestävämpään tilanteeseen, ongelma tarttuu helposti jäsenvaltiosta toiseen.

Lyhyellä aikavälillä nykyistä ohjausjärjestelmää (vakaus- ja kasvusopimusta) ehdotetaan täydennettäväksi Euroopan finanssipoliittisella komitealla. Tämä neuvoa-antava elin koordinoisi ja täydentäisi kansallisten finanssipoliittisten neuvostojen työtä. Tarkoituksena on varmistaa, että kansalliset finanssipolitiikan viritykset johtaisivat myös euroalueen tasolla asianmukaiseen finanssipolitiikan viritykseen.

Pidemmän aikavälin visiossa valuuttaunioni kehittyisi fiskaaliunioniksi. Tämä tarkoittaisi euroalueen laajuisesta julkistalouden vakautusjärjestelyä. Sen tavoitteena ei olisi

suhdannekierron hienosäätö, vaan vakavien makrotalouden häiriöiden vaikutusten lieventäminen. Erittäin vakavan kriisin aikana hyvinkään hoidetun kansallisen finanssipolitiikan kestävyys ei välttämättä riitä.

Raportti ei ota kantaa, millainen tämän järjestelyn tulisi olla, mutta asettaa sille reunaehdot. Se ei saisi johtaa pysyviin ja yhdensuuntaisiin tulonsiirtoihin jäsenmaiden välillä. Se ei saisi heikentää kansallisia kannustimia, ja se tulisi kytkeä talousunioniin. Järjestelyn tulisi kehittää unionin puitteissa. Järjestelyn ei tule olla kriisinhallintaväline, jota varten on jo olemassa Euroopan vakausmekanismi EVM. On huomionarvoista, että vasta talouksien riittävä lähentyminen *oikeuttaisi liittymään* vakautusjärjestelyyn.

Talous- ja finanssiunionien osalta ylikansallinen päätöksenteko tapahtuisi *euroalueen varainhoitohallinnossa*. Tämän toimielimen tarkempi rakenne jätetään raportissa avoimeksi. Ylipäänsä *poliittisen unionin* ja siihen liittyvän demokraattisen oikeutuksen ja vastuuvollisuuden osalta raportti ei ole kovin täsmällinen. Keskipitkän aikavälin tavoitteena on kuitenkin sovittaa nykyiset EU-lainsäädännön ulkopuoliset sopimukset ja instituutiot, kuten EVM, unionin lainsäädäntökehykseen.

Kuinka Eurooppa-integraatio etenee jatkossa?

Junckerin raportti heijastelee viiden presidentin pohdintoja ja keskusteluja. Viime kädessä talous- ja rahaliiton tiivistämisessä on kyse siitä, että jäsenmaat siirtävät osan nykyisestä talouspoliittisesta suvereniteetistaan ylikansalliselle tasolle. Raportissa esitetään visiolle kaksiosainen toteutusaikataulu. Vuosina 2015–2017 operoitaisiin olemassa olevien välineiden ja sopimusten pohjalta. Seuraavan vaiheen valmistelua varten komissio julkaisee keväällä 2017 ns. valkoisen kirjan, jossa arvioidaan tarvittavia lisäaskeleita. Valmistusta pitäisi olla vuoteen 2025 mennessä.

Jäsenmaiden kommentit Junckerin raportista ovat toistaiseksi olleet niukkoja. Raportti valmistui niin myöhään, että kesäkuun Eurooppa-neuvosto vain pani sen valmistumisen merkille ja kehotti neuvostoa pikaisesti tarkastelemaan sitä. Nykyistä jäsennellympiä kannanottoja saadaan vasta kesäkauden jälkeen.

Avainsanat

[euroalue](#)